

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 3.

Fylke: Vest-Agder.

Tilleggsspørsmålnr. Slibeslein ja å arv.

Herad: Hidra.

Emne: Brynet.

Bygdelag: Østre Hittøy.

Oppskr. av: Linnik Eriksson f. 1876. Gard: Komras.

(adresse): Rasvag.

G.nr. 26. Br.nr. 19 og 40. m.f.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ette da og he sett a hvirt å optegna-

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke): Snakk med mange gamle folk her i bygda.
 = Eg he i tia drøve me Sjøfart. 25 år. U.S.A. Værstfiskar. Bonde Vestre i N. Småbruket

SVAR

- 1-2. Gamalt kvastein, av å te jastein, nå brynestein. Her a någa kleine sjiffer å grønstein foretomst. (Steiniske fiskara braud å tog me seg heim kvasteinane frå vestlanna trø de va frå Kvitsøyna. Fjelstein kjølte ein frå handlara. Dei måtte vera tvo spane lang, å tvo å ein hall tome breie-någe tykk. Samme kunne dei kløiva te tvo, dei måtte kroggest å slibast te bli sjibe lige, men da måtte va da om dei va tålig mjuge, så dei grønda å reiv på ståle. Har å glatt stein å kje
3. någe tess. All verktoi bli sliba på slibestein, å ette på bryna me brynestein. Finar verktoi å sliba me aje mod, då bli sjaren hol slibt, å dei bli bryna på ein flad liggande brynestein der kouteten å smågruva, å da me någa dråba olja på am i plass for vann. Fædman va i gamal ti å helt op te stutten a føre århundre svart tykke i aje. Da tog nok ein dagsti å sliba fram ein ja. Dei tog jødna et tag da å da for dei fekk han fram te høgten. Da va et tungt, strit, å leit arbei å dra slibestein, någe som gar bodu seint gløime-ja kje smide hede i by å bygde. Sommeti va de ikje eg stål, å sommeti for hore så småstykke datta egge i slibinga, då måtte jæn bormat sveipte någe halen om am, å sette ell på halmen, gale på lag kunne mange vera, så va de me jæklemma å tringa han å ligga rett te jora. Ja å starpt verktoi må ikkje ligga bart i sola, da misse dei nøje a hede. Nå a fabriklaga ja fram slibt å go. På lanne a der nok ja som he sjørpestek
- 5

2
i Kjøkene. da kan vera brøtkniv, Kjødkniv, & tallekniv te
å rista fisk me som træng i svarveining it sjerp, ^{Summe} Mang ein
hadde ein bræden hede slibestein liggandesies me bagdøra
önså ann flad stein te sjerpestein. Nå æ der pynta for døre
hos folk. Dei hadde nok jä^{me} på slätvull, & der da trængt,
skraia dei ein jä i middagstia (Sliba op ein som æ hede sjerp)
Slibestein sto i krakk for bagdøre hos folk. hell ön sto
han mellom two sigelbranna som låg öve ei klåmre
mellom two bergknatta. ^{beda} hør va spigna, hel nagla trærst
öve i hejje annan te holla steinen på plass. Slibesteinisen
sveiv på jedulagera faste i brannan, så sad slät-
-mannen testrens öve brannan på borsede nå han slipte.
Der va alti tron anna slibesteinen så den sveiv i vann,
& ein kasse te å hella öve steinen nå ein va ferag.
for slibestein bli' her å glatt i öben sol å luft, å mest
übrugelig. Slibestein a bryneslein quor fleire folk
i gamal ti ner i kant a ein äger fra dei va ferig
me slätten te dei sto te at, å hadde ein skarve
stein hellest te brög for heile garfalkje. Folk va redd
for slibestein å hadde han i slygge å lod han vara
övebreid heile öre i mi te, å anna he någa forstam på de.
Kunststein te bryne he ein ståans i ein hermetikklok

6. me vann, på slätvullen näfartia. 6.

7. Nå ein ska bryna roa a ein nyslibt jä, så ann ein
vara lett på hanna å såvitt haia ann öve me bryne,
Eun kann sjemma üd ein jä me å bryna for tilt å
formöje, Kalla å mylbryne, å den som ikje kan bryna
sjikkelig, han ronn bryne jäen. Dei gamle kvastein
va lange, breie, å tunge. Frä gamalt heite da å kvassa
jäen, å sjerpa kniv, da som seinere heite te å bryna,
Frä gamal ti å te detta arhundre üd brögte slätmann
ei jästikka a tre te å je jäeje någa sträg etepå annara
kvassa. Jästikka va på lag som ein bagsteflöi, val
ei hall ala lang, me häntag, å onlag tvo tomma brei,

7. Å tynna te odd á síe. Stikka va á eig, stikken má syl fall á hále, dei va enknega má finsann á slibegründ. Fästikka ga øjje et magelöus bed. Fästikka holt dei greben te jeligis má orvknaggen, á sto del tevers ná dei styva á slo ønja í skäre. Krinfoltann brúgte et mindre sigd bryne kalla hastein. Utsledne kvastein va hággen í anála á jöint te á brúga ønna sjibtestein, á piggstein (mortfjestein, mellom garan) kvastein málan va som kongens stempel komme frá manshánn, for steinⁱⁿⁿ reist av manshánn.
8. Enjen kann sliða já fast pá langorv, men pá styttorv. Já va bonnen fast te orv má ei smal lörreim, 5 tom ront. Annan smotta ønna sen sien part, á má små hallronne stikke ønna á øve, kjila á stramma reima te jáen blei fast. Já ska sliða^{ein} má øjje te seg. á bejynna frá kjätte, á øvesia fýst.
9. Stjórn teg ein í bakkin má klyba, á styttja jánakjen mod vinstre bryst odd frá seg. á stíttja skapte mod knee - sá øn brynas langorvja. pigg á orv mod vollen, á nakjen mod vinstre øksl. Ore øvja kausje et redskab øve et verktoi. Ost heite pigg (hodn) laje, hell stöe (á arunkros), Gub, hell halle (for vinstre hánn), Spenn, hel báge, sá knaggen for hógre hánn, sá hejjen, skapte, hell sjapte, men de a helst for den slant nere í øve den kjätte ligg te, á hagen jenz em for itje jáen ska sjapta formöje, kjöine, hell sódde seg fast í ønja. De a sá á sei alt á seia øm ørvann.
10. Som sagt bli kvastein best te grúda á bryna má ná hann ligg fúgtig, hell stann stött í vann, dæfor har slátemann í fórkárlúndre den alti pá seg í et ilod á tre kalla strátt, som va val halffoll má vann. Dei har hann bag pá livjora. (livreinta belte.) Stráttan hola dei úd í ett ront stýkje tre onlag 10 toma langt, 3 tom vith øppe, á 4 nere, men má et par tommu ábe pá ryggja, for here á kamma te á glóiba, á færiz slo dei te ei 4 tom brei fjöl der, fjöla stóa stróten mod ryggjen, á øppe va der ein rebel har fast te tre livjora í, kvasteinen va et par tommu lengz em

stråten, for å få tag på ann, å at strått va breier nere
hell appe, va for at vane ikke sto skvetla ud,* nå slåtemann
svær i herda, å seig i hasan, så stråten dingla, å svingla,
å dretla på annen a ryggen, De heite å vdra leog i denn
gesjeft å svinga seg emmer vekk (* Skvettido, Fastlandsprågt)
Nåkså utenkjelig-

11.
12.
13.
14.
15.

16. Brynegrind me parafin i, sto vara gatt tegno har på flinuskalla
å blanna measka o da gatt å passa metall me-

17. Folk sae dei kunne hvira koss slåtemann va telags ^{i sinne} emmanfor,
på bryninga. Va hann jill å gæslig; tog hann de me tål -
18. så sae bryne: Sjåakjue - Sjåakjue - men va de ein idl
å ilter pjas, sae bryne: Tiåtiå tiåtiå - Tiåtiåtiåtiå -

19. Nå ein slåtemann hengde frå seg ja i ein romme, spatta
hann på ann så ann ikke sto bli forjord a dei underjordiske,
å va en ja forjord å ikke ville lida, så spatta dei på
kvastemen å motula någe om helstotas plittann.

20. Eg trü ikke någen kann synja nå dei slibe
jedna. eg såg så til at dei ledde me monnen
å sjaba, å va nokk folk a sterke uttrykk på ennsia,
håre sto bosta ud i nakjen, talmogheda stopå prøve.
Eg hadde sjikkelig opdragels, eg såg hestefar stiba
sliba å va ~~trøit~~ ^{steinen} og drag å sokka å sa: trøste å
bevare ~~me~~ he me jæn hallslibt -

Slibestein kom foritid fra Norland fra Holland å Sverige -

Lauvidsteriksson Rasvåg Vidra.

Bygdesågegranster heilt i fråtia omkring 1885-

1945 - Starter av folkemuseumet "Fadreminner": Rasvåg.

Ege gla for dotike nyre bygdemål -
Dansk prest å skole fekk ikke knekt norsk,
om me her hñ langt sør. d.b.